

جامعہ شناسی حقوق جلسہ سوم: عدالت

مجید محمدی

عدالت چيست؟

- The [Supreme Court](#) on Tuesday Jan 13, 2015 [unanimously ruled](#) that bank robbers are subject to mandatory 10-year sentences if they force others to accompany them for even very short distances.
- The case concerned Larry Whitfield, a North Carolina man who in 2008 entered the home of Mary Parnell, a 79-year-old woman, while fleeing the police after a botched bank robbery.

عدالت چيست؟

- Mr. Whitfield forced Ms. Parnell, who was upset and crying, to move with him from her living room to another room about nine feet away. She suffered a fatal heart attack, and Mr. Whitfield was captured not long after.

عدالت چيست؟

- The question in the case, *Whitfield v. United States*, No. 13-9026, was whether the short movement inside Ms. Parnell's home was enough to subject Mr. Whitfield to prosecution under a 1934 federal law that calls for a 10-year mandatory minimum sentence when a criminal "forces any person to accompany him" during a bank robbery or while fleeing.

عدالت چیست؟

- سوال افلاطون در ۲۵ قرن پیش
- آیا حکم دیوان عالی عادلانه است؟ مرزهای باریک عدالت
- مشکلات این گونه سوال کردن‌ها
- آیا حکم دیوان عالی با احکام قبلی آن سازگار است؟
- آیا در محکومیت آقای ویتفیلد حقوق متهم رعایت شده است؟
- آیا آقای ویتفیلد توسط فرد یا گروهی قابل در دادگاه و فرایند قضایی مورد دفاع واقع شده است؟

مبانی عدالت عقلانی

- عدم صدور احکام بازگشت‌ناپذیر به دلیل خطای انسانی و کشف شواهد تازه
- اصل برائت
- حضور هیئت منصفه برای پرهیز از واکنش‌های تند اجتماعی
- رعایت قانون و آیین دادرسی در مراحل پیگیری پرونده

عدالت ماهوی و عدالت صوری

- در حوزه حقوق دو مقوله قانونی وجود دارد:
- آیین دادرسی و دیگر مقررات و قوانینی که جنبه صوری دارند و
- قوانین اساسی و مدنی که حقوق و مسئولیت‌های افراد را تعریف می‌کنند.
- این دو دسته از قوانین در ایران و بالاخص در دوران جمهوری اسلامی و تحولات آن‌ها

نظریه‌های عدالت

• نظریه‌های فلسفی

– افلاطون: جامعه عادل بر اساس روح سامان‌یافته انسان شکل گرفته است (دخالت‌دادن انگیزه‌ها)

– سقراط و بعد هابز و هیوم: جایی میان بهترین (ارتکاب بی‌عدالتی بدون مجازات شدن) و بدترین (تحمل و رنج بی‌عدالتی بدون انتقام‌گیری) شرایط/عدالت مبتنی است بر حزم عقلانی انسان‌ها در شرایطی که همکاری شرط رسیدن به خواست افراد است

• نظریه‌های غیر فلسفی

نظریه‌های عدالت

- فایده‌گرایی (جان استوارت میل):
- تحلیل عدالت بر اساس هزینه- فایده
- بیشترین شادی/سعادت برای بیشترین افراد
- شادی: لذت و فقدان رنج و رضایت خاطر (حقیقت و زیبایی)
- شکلی از غایت‌گرایی
- در اساس و بنیان نظریه‌های اجتماعی
- آیا هدف وسیله را توجیه می‌کند؟

نظریه‌های عدالت

- قراردادگرایی (بدیل کانتی جان راولز برای فایده‌گرایی):
- دفاع از دولت لیبرال دمکرات و برنامه‌های رفاهی آن (عدالت توزیعی)
- قراردادها و حقوق نهاد اجتماعی هستند.
- دولت تضمین‌کننده قراردادها و حقوق است.
- عدالت در جریان یافتن قراردادهاست از جمله قرارداد میان دولت و مردم/حقوق

نظریه‌های عدالت

- آزادی‌گرایی (رابرت نوزیک): تاکید بر حقوق و مطالبات مردم اما مخالفت با عدالت توزیعی/دفاع از دولت حداقلی و قدرت بخش خصوصی
- فرصت برابر به جای درآمد برابر یا ثروت برابر یا با شکاف کمتر
- نظریه‌ای مردم‌گرایانه در برابر نظریه‌های دولت‌گرای عدالت

مشترکات

- تاکید هر سه بر فرد به عنوان حامل ارزش‌های اخلاقی/اتکای بر عقل در نظریه عدالت
- هر سه از عدالت ماهوی سخن می‌گویند.

نظریه‌های مذهبی عدالت

- درک جمع‌گرایانه به جای درک فردگرایانه
- کاتولیک/پروتستان/الهیات آزادی‌بخش
- اسلام‌گرایان معاصر

پرسشهای بحث تا اینجا

- عدالت صوری در کدام متن‌های قانونی تجسم می‌یابد؟
- نظریه‌های آزادی‌گرایانه و قراردادگرایانه را با هم از حیث بحث عدالت توزیعی مقایسه کنید.
- نظریه‌های مذهبی در مورد عدالت چه تفاوتی با نظریه فایده‌گرایانه دارند؟
- تفاوت بنیادی نظریه‌های فلسفی و غیرفلسفی عدالت
- اسلام‌گرایان شیعه چه تصوراتی در مورد عدالت عرضه کرده‌اند؟

سه نوع نگاه به عدالت

- عدالت به منزله احقاق حقوق بشر (دیدگاه لیبرال)
 - چترهای حمایتی نه به منزله توزیع ثروت بلکه به عنوان استیفای حقوق
 - تعقیب قضایی بر اساس شواهد
- عدالت به منزله امتیاز متقابل
 - عدالت توزیعی
 - چترهای حمایتی

سه نوع نگاه به عدالت

- عدالت به منزله فرصت برابر
 - نظریه‌های دو مرحله‌ای
 - نظریه‌های موقعیت اولیه: عدالت به منزله انصاف

تدقیق در موضوع عدالت

- تمرکز بر سیاست به جای حکومت: سیاست عادلانه و نه حکومت عادلانه
- بررسی جوانب یک سیاست: یک سیاست اجتماعی تک‌بعدی نیست و با «دوست دارم» و «دوست ندارم» نمی‌توان مشکل را حل کرد.
- با تمرکز بر سیاست متوجه می‌شویم که عدالت موضوعی بسیار فراتر از موضوع قانون و دستگاه قضایی و پلیس است

توقف و جستجوی بدنی

- Stop and frisk
- در دهه هفتاد خورشیدی دیوان عدالت اداری در ایران جستجوی اتمبیل‌ها را غیر قانونی اعلام کرد.
- سه دوره شهرداری جولیانی، بلومبرگ و دی بلازیو در نیویورک
- مسئله تبعیض نژادی در توقف و جستجوی بدنی
- سخن منتقدان: نقشی در پیشگیری ندارد/کاهش قابل توجه توقف و جستجوی بدنی در عین کاهش قابل توجه جرم در سال ۲۰۱۴

پنجره‌های شکسته

- Broken window
- اهمیت بی‌نظمی در تولید شرایطی که به ارتکاب جرم منجر می‌شود.
- بی‌نظمی عامل ارتکاب جرائم جدی نمی‌شود بلکه به ارعاب و ترک یک منطقه توسط شهروندان قانون‌مدار می‌شود.
- پلیسی کردن بدون هر گونه مدارا با مجرمان

هیئت منصفه

- دلایل مخالفان:
- قابلیت مهندسی آرای افراد
- قابلیت خرید افراد
- قابلیت ارباب و تهدید
- وجود انواع تعصبات و دیدگاه‌های یک‌طرفه در انسان‌ها
علیه گروه‌ها
- با در نظر گرفتن همه جوانب در نهایت نظر جامعه است
که معلوم نیست به عدالت نزدیک باشد.

هیئت منصفه

- دلایل موافقان: عدالت بدون درگیر کردن جامعه ناممکن است.
- دستورات از بالا تغییری در جامعه ایجاد نمی‌کند؛ کلیت جامعه باید در فرایند درگیر باشد.
- عدالت عرفی در برابر عدالت غیر عرفی
- نقش قاضی هدایت فرایند قضایی است و نه صدور حکم یک‌طرفه بدون حضور جامعه
- افراد معمولی بهترین معرفان انصاف هستند (چگونگی انتخاب هیئت منصفه در فیلم «قاضی»)

مواد مخدر

- فروش آن غیرقانونی باید باشد:
 - خطرات آن برای سلامت فرد و جامعه
 - به رشد اقتصادی ضرر می‌زند.
 - سهم آن در دیگر جرائم: دزدی و بی‌توجهی به فرزندان
- قانونی باید باشد:
 - زیرزمینی شده و مخاطرات بهداشتی دارد.
 - بازار زیرزمینی آن رونق پیدا می‌کند.
 - صدها هزار نفر برای جرائم غیرخشن به زندان می‌روند.
 - باندهای جنایتکار در حول و حوش آن شکل می‌گیرند.
 - از آن‌ها نمی‌توان مالیات گرفت.

پرسش‌های آخر جلسه

- مخالفان توقف و جستجوی بدنی چگونه این امر را ناقض حقوق بشر می‌دانند؟
- آیا وجود هیئت منصفه به اجرای عدالت کمک می‌کند؟ در مورد پرونده‌های مدنی چطور؟ در پرونده‌های سیاسی چطور؟ آیا سیاست توقف و جستجوی بدنی باعث پلیسی شدن حکومت می‌شود؟

حقوق معنوی

- اختصاص - این مطلب به پروژه توانا مربوط به سازمان
- E-Collaborative for Civic Education اختصاص دارد و استفاده از آن می بایست با ذکر نام سازمان تهیه کننده انجام شود.
- غیر تجاری - این مطلب برای استفاده های غیر تجاری می باشد و برای هیچ گونه منفعتی بهره برداری نخواهد شد.
- اشتراک - اگر می خواهید هر گونه تغییری در مطلب وارد کنید، شما می توانید حاصل کار را تنها تحت مجوز
- E-Collaborative for Civic Education منتشر کنید و برای ایجاد بدنه اصلی اطلاعات، این تغییرات را باید با
- E-Collaborative for Civic Education به اشتراک گذارید.

